

SEMINÁŘ „PSYCHOLOGIE VE ŠKOLNÍ PRAXI“

Školní úspěšnost a neúspěšnost žáků

Školní úspěšnost žáka – definice

- Zvládnutí požadavků kladených školou na jednotlivce, které se projevuje v pozitivním **hodnocení žákova prospěchu**.
- Výsledkem je **dosažení vzdělávacích cílů**.
- Není pouze dílem žáka a jeho schopností nebo píle, ale také dílem učitele, resp. **součinností učitele a žáka** a dalších faktorů.
- základem je **školní výkonnost** (objektivně měřitelný školní výkon)
- formu měřitelného výkonu však **nemají** všechny činnosti, kterými žák plní požadavky školy

- *Terminologie a související témata (angl.)*
  - ▣ *school success, academic success (školní úspěšnost)*
  - ▣ *academic achievement (školní výkon, školní prospěch)*
  - ▣ *academic ability (studijní schopnosti),*
  - ▣ *academic aptitude (studijní způsobilost),*
  - ▣ *academic aspiration (studijní aspirace)*

Otázky pro seminář

- **Co je kriteriem hodnocení aktivit žáka?**
  - Individuální výkon vzhledem ke schopnostem žáka?
    - Aktuální výkon, obvyklý výkon?
    - (...)
  - Výkon žáka v relaci k výkonům spolužáků?
  - Výkon žáka v relaci k „ideálnímu žákovi“?
  - Dosažení vzdělávacích cílů?
    - **Co to vlastně znamená dosažení vzdělávacích cílů?**
      - Procento přijatých na další stupeň školy?
      - Dosažení cílů ŠVP?

Otázky pro seminář

- **Co je kriteriem hodnocení aktivit žáka?**
- **Co to vlastně znamená dosažení vzdělávacích cílů?**
  - ▣ Procento přijatých na další stupeň školy?
  - ▣ Dosažení cílů ŠVP?
    - **Klíčové kompetence:** Soubor požadavků na vzdělávání zahrnující podstatné vědomosti, dovednosti a schopnosti univerzálně použitelné v běžných životních a pracovních situacích. Nejsou vázány na jednotlivé předměty, nýbrž mají být rozvíjeny jako součást obecného základu vzdělávání. Jedná se především o komunikativní dovednosti (včetně dobré znalosti cizích jazyků) a uplatňování sociokulturních pravidel komunikace (řečová etiketa), personální a interpersonální dovednosti (např. schopnost pracovat v týmu), schopnost řešit problémové situace, dovednost využívat běžné matematické postupy v praktických situacích, dovednost běžně k práci využívat informační technologie, schopnost a dovednost s informacemi dále pracovat.
    - V RVP jsou klíčové kompetence definovány jako soubory vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj jedince, jeho aktivní zapojení do společnosti a budoucí uplatnění v životě.
- **Nebo je to nějak jinak?**

Výkon žáka a jeho souvislosti s cíli školy a vztahy v ní (psychosociální klima)

- cílem může být:
  - ▣ dosažení individuálně rozdílného maxima dokonalosti u žáků
  - ▣ dosažení pouze relativní dokonalosti vzhledem ke spolužákům

Obr. 20.2 Model klimatu školy (Roesler et al., 1996, s. 416)

Hodnocení úspěšnosti

- Celková / dílčí výkonnost
  - ▣ 1 či více předmětů

- V případě úspěchu / neúspěchu indikátor „závažnosti“:
  - ▣ Ojedinělé selhání
    - Důvody – nutnost informací; atribuce nebezpečím

vs.

- ▣ Celkový trend
  - Důvody...

Škála žákovského výkonu

- **Relativně neúspěšní**
  - *pracující pod své možnosti*
  - („*underachievement*“)
  - *tzv. podvýkon (starší lit.)*
- **Optimální výkon**
- **Relativně úspěšní**
  - *pracující nad své možnosti (vůle, píle, snaha)*
  - „*overachievement*“
  - *tzv. nadvýkon (starší lit.)*

Školní úspěšnost a **individuální** faktory

- osobnostní charakteristiky žáka
- sociální dovednosti
- jazyková kompetence
- vývojové stádium
- struktura nadání
- kognitivní charakteristiky
- případné zdravotní potíže
- aktuální psychický stav
- učební charakteristiky žáka
  - studijní motivace
  - studijní styl
  - studijní schopnosti
  - studijní způsobilost
  - studijní aspirace
  - (...)

Školní úspěšnost a **sociální** faktory

□ **Rodina**

- rodinná situace
- hodnotová orientace
- jazyková úroveň
- kulturní úroveň
- výchovný styl
- aspirace rodičů
- sourozenci
- (...)

□ **Škola**

- interakce učitele a žáka
- organizace výuky
- fyzikální prostředí
- klima třídy
- klima školy
- vzdálenost od bydliště

+ **Kulturní a společenské vlivy**

Například?

Nejčastější souvislosti

- školní výkon, školní schopnosti
- úspěšnost v přijímacím řízení
- studijní motivace
- studijní návyky, autoregulace
- ADHD, SPU
- handicapovaní, nadaní a jejich integrace
- integrace minorit a imigrantů
- evaluace
- sociální klima školní třídy, klima školy
- reformy, ŠVP
- úspěšnost v běžném životě

Rozšiřující literatura

□ **Knihy**

- GAVORA, P. *Akí sú moji žiaci? Pedagogická diagnostika žáka*. Bratislava: Práca, 1999. 121 s. ISBN 80-7094-335-1
- HELUS Z. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál, 2004. 240 stran. ISBN: 80-7178-888-0
- HRABAL, V. *Pedagogicko psychologická diagnostika žáka*. Praha: SPN, 1989. 199 s. ISBN 80-246-0319-5
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie problémového dítěte školního věku*. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-7184-488-8
- SLAVÍK, J. *Hodnocení v současné škole*. Praha : Portál, 1999. ISBN 80-7178-262-9

□ **Internet**

- <http://www.skolaonline.cz/scripts/detail.php?id=4735>
- <http://www.ceskaskola.cz/Slovník/slovník.asp?page=S>
- http://www.ped.muni.cz/wpsy/koh_uv_ped_ps.htm

□ **Ebrary Education**

- ALDERMAN, M. KAY. *Motivation for Achievement : Possibilities for Teaching and Learning*. Lawrence Erlbaum Associates, Incorporated. 2004.
- aj.